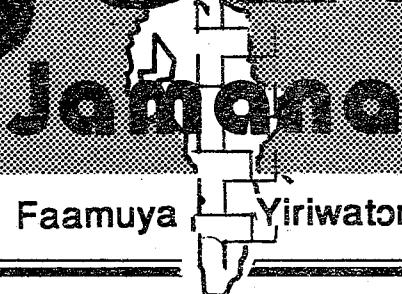

Jekabaara

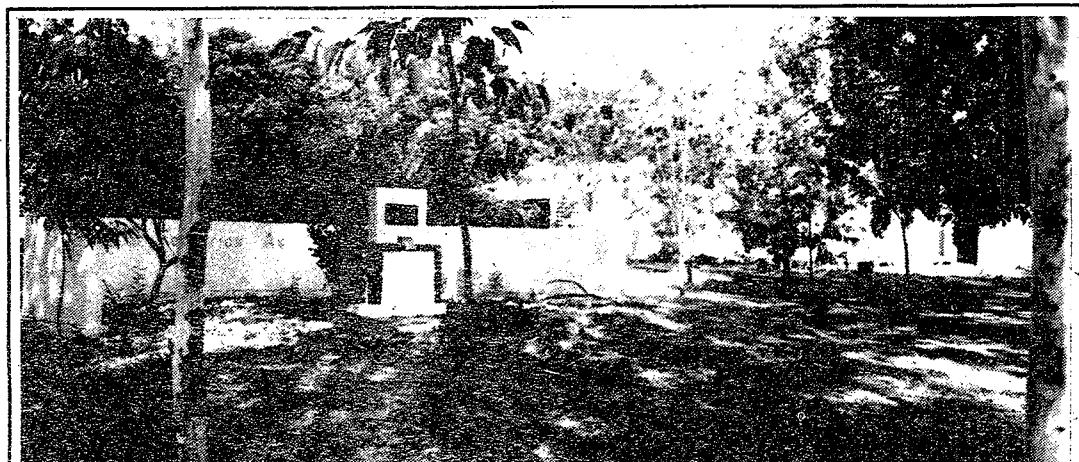

Faamuya Yiriwaton

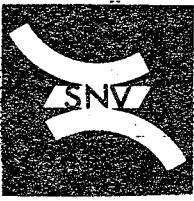
Ockla esman na musoman Kunnafonisoon

boko 62 nan d. 20
1991 SAN KALO FILANAN

Dakunw

"OFISI" CIKEDUGUW LAHALAYA

De 2
Kunnafon tan SIDA kan

De 3
Binkonomaogow beremakalan

De 3
Dugu ka dugukolonon kunben jekulu

De 6
Duguyiriwatonw ka yeredemenbaaraw

De 8
Tenege dugu sigicogo

De 9
Molodo bamanan sigicogo

De 10
Kayanniolobala ka malo-woron-jekulu.

De 11
Maanaaregen ani Payi

De 12
Digon, ntoriw ani nsorsannin Sababu numan

Ka se duguw ma

KUNNAFONI TAN SIDA KAN

2 - SIDA SOROCOGO

Yanni n k'o jefo, n be haketo jini jama fe. Maloya te dögötöroko la. Ni kow ma jefo u jefosira fe, u te faamuya. SIDA, a be soro sira saba de fe.

Sira fob o be ce-ni-musoya sira fe : Banakise, n'a be muso farikolo la, n'a ni ce keneman jera, muso in be se ka ke sababu ye ka SIDA bila ce keneman in na.

Ce min ni banakise b'a farikolo la, n'a ni muso keneman jera, a be se ka ke sababu ye ka bana yelema muso keneman o fe. Wali ni ce ni ce jera (dafili te de ! bawo ce döw be yen, ce-ni-musoya te temen u ni muso ce, a be temen u n'u ce jogonw de ce) n'a y'a soro banakise be kelen fari la, o be se ka ke sababu ye ka banakise in lase kenebaato ma. O ye yelemalibolo fob ye.

Sira filanan, a be soro joli fe : Banakise be mogo min fari la, SIDA banakise, n'i y'a jolita k'a ke kenebagato farikolo la, a be se ka ke sababu ye ka SIDA lase o ma. O bolen ko yen baara keminen döw be yen, k'a ta dögötörow ka baara keminen na, ka t'a bila mogo werew ka baara keminen na, i n'a fobolokolinumu, ni timisusulaw ni kundilaw, olu, fana be se ka ke sababu ye ka SIDA banakise yelema kenebaato fe.

Sogolijine b'o la : SIDA kise be mogo min farikolo la, n'i y'a sogo, n'i ma bije in tobi ka men, wali i ma fura gelénw ke a kan, n'i y'o bije ta ka kenebagato sogo, i be ke sababu ye ka banakise yelema kenebagato in fe. O bolen ko yen, timisusumiseliw : u be miseli caman fura jogon kan ka timi susu n'a ye, a be se ka fin cogoya min na. Mogó min timi susura, ni banakise b'o farikolo la, n'o miseli kelenw tara, k'a soro fura jenema ma ke u kan, u ma tobi wali ka jeni, k'u ke ka mogo were timi susu, o be se ka SIDA yelema kenebagato fe.

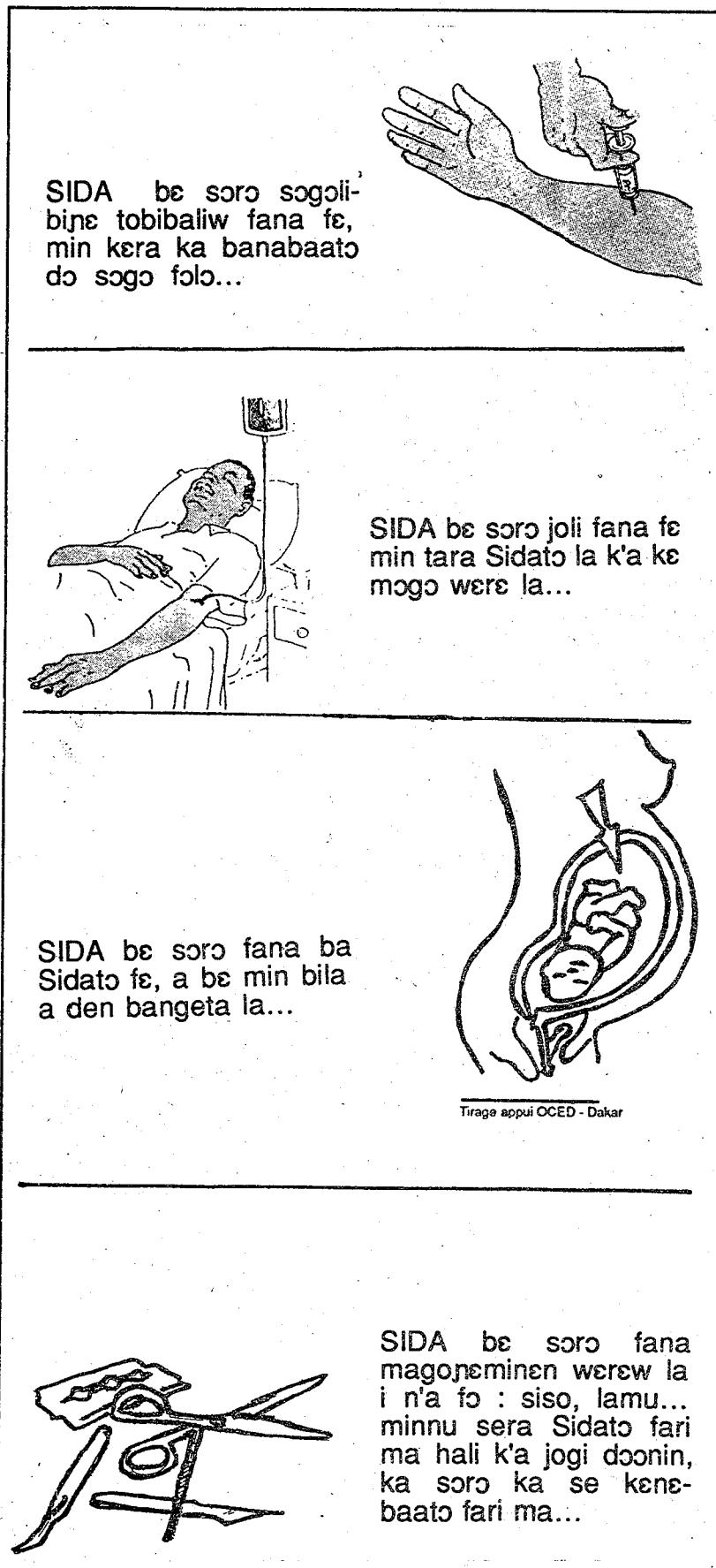
Ninnu bee lajelen, n'an m'an kecogo dón, u be se ka ke sababu ye ka SIDA jensem.

Sira sabanan, den b'a soro ba fe :

Ba, ni banakise b'a fari la, n'a nana kono soro, kono maya kono, wali a jigtola, a be se ka ke sababu ye ka banakise in di den ma.

An ka bi baro bila yan. K'an ben JEKABAARA were.

Dökötöro Fode KULUBALI

Binkonombogow beremakalan

Tubabufin ! Tubabufin !

Farafin kun jeyali ye yere segen ye !

Tijé ! Baba Kumantan, tijé don. Farafin te ke faraje ye : facineko !

Tubabu sebenkelaw b'an facine yiriwa !

Fiyew ! Baba Tababufin, o te moson : nogon kan menbaliya ! Kan o kan fura danma, faamuya do de y'a bange ; wa o faamuya te sira sorokan were si la n'a yere ta te.

K'an facine yiriwa faso kanw ko, kuma lankolon te temen o kan. Maa hakilima do ko : "I tulo donna kan folo min na, kan folo min donna i la, o de be se ka kuma jaaraya labenni nogoya i ma. Kuma minnu bangera faso jama mume ka dijenatige sen fe, o kumakanw doron de be se ka faso tin folo suguba mogo dusukun na. Olu doron de be kan worenko numan kanu don mogo la."

An te bo nogo la fiyew !

Nikalanden tinenta be ka dantemen ka taa a fe, o man kan ka bala mogo

la. Nafolo be don kalanko da fe, nka obes la kaladen wolofila doron de be "bak" temen ba kelen na (7%). Tuba bu lakoli nege be ka bo ; jama konsira in be ka halaki. Ayiwa baara nemogo kelen-kelen minnu fana mana soroda gelenba la, olu ni baaraden kulu to te nogon ta : nogon kan menbaliya ! Maa si kana an malasa ! Sor te bo bogol ni jamana mume ma wuli felibec fe kalanbaliya la, ka jama ne yelen.

A te ne fo fasokanw ka sen soromarakow ni sariyadaw ni faamuya-daw bee la, ka taa a kunce kalanbow bee lajelen na. Aw delila k'a men ko wali kan ye jamana do bo nogola wa ?

Abdulaye Bari
Jekabaara seben jekulu kuntigi

MAKOI" Kunnafo

Dugu ka dugukolonon kunben jekulu.

Dugu doye dugukolonon kunbenbaaraw damine kabini ninan ma se. Baara o baara n'a be ke dugu kono, a kafisa nemogow ka sorala. O hukumu kono, dugu minnu be dugukolonon kunbenbaaraw ke, olu kelen don ka jekulu sigi baara in keko numan kanma.

Ngolokunakaw ka dugu ka baara matarafali ju be bo nemogo ladiriw de la. Ngolokuna dugukolonon kunbenjekulu mogow kumana, jekulu in sigikun kan, mogo hake minnu ka kan ka ke kulu in na, fo ka taa se u ka

baara kelenw ma.

Ngolokuna dugu :

Dugu koro don. A sigilen don Bila cikekafo kono ka taa worodugufan fe. Ngolokuna ni Bila ce ye bametere tan ni duuru ye. A ye dugukolonon kunbenbaarada damine 1986 san na.

- Miiriya jumen ye Ngolokunakaw bila dugukolonon kunbenbaaraw la :
- Nininkali : Miiriya jumen y'a bila dugukolonon kunbenbaaraw la ?
- Jaabi : Peresidan y'o jaabi ko :

baara sifileli nana ke Aliman do fe.

O y'a sor te an yerew t'a don an ka dugukolo be se ka dilan. An ka dugukolo yoro caman tijenen tun don. Baara kunkolo kera baganituru ni farakurusira dilanni ye. An y'a ye k'a don ko ni dugu min sera k'a ka kungoda lamini n'a ye, a be dugukolo kisi jiwoyo ka tijeni ma.

Hami min b'anw na dugukolo landoni siratege kan, o de y'an bila dugukolonon kunbenbaaraw la, bawo bee y'a kolosi ko dugukolo tijeni be juguya san o san.

O hukumu kono, an ye jekulu sigi walasa baara in ka taa ne dugu kono.

MAKOCI" Kunnafonni

Dugukolonon kunbenjekulu sigikun :

- nininkali : Dugukolonon kunbenjekulu sigikun ye mun ye ?
- jaabi : tñ kuntigi 40 : u sigikun ye ka baarakelaw ñemine baaradaw la, ka baarakelaw son hakili ni feerew la, u te minnu dñ.

Dugukolonon kunbenjekulu sugandicogo :

- nininkali : aw ye jekulu in mogow sugandi cogodi ?
- jaabi : jaabi dira tñ ñemogó filo fe, u ko :
- an y'a faamuya ko baara in te se ka ke ni kalanden jolenw te.

O la, dugu ñemogó jera ka kalanden jolen duuru ñenatõmõ tñ kono.

Usinsinn'akanka mogokunkene, mogó ladiriw ani mogó basigilenw ñenatõmõ minnu be se ka jama ñemine.

U y'a jira k'a fo ko n'i ye mogó bila jama ne fe min mago te foyi la, n'a te ñetaa nini, o tigi laban be ke sababu ye ka baaraw bee nagasi. O koson sanni jekulu ka sugandi, anka kank'u kelen kelen ka kewalew dñ.

- Dugukolonon kunbenjekulu jyçro :

- nininkali : dugukolonon kunbenjekulu mogow jyçro ye jumén ye ?
- jaabi : dugukolonon kunbenjekulu mogow ye nin kunnafoniw di :

Ngolokuna ta jekulu ye mogó duuru ye :

- Adama male.
- Usumani Jire.
- Seni Damele.
- Dirisa Male.
- Seko Male.

Dugumogó y'a jira ko, anw ka ke ñemogó ye, an ka je ka baaraketaw ye, ka dugukolonon kunben.

Sanni anka baara adamine antaara kalan ke folo.

An ye dugukolo cogo kalan k'a sidon; An ye dugukolonon kecogo kalan ke. Baara minnu be ke ka dugukolonon kunben an y'o fana kalan ke. Mogó b'an ka jekulu la min ye jirishenlamón kalan ke. Kalan ye baara in jekun ye.

Baara o baara, sanni i k'a waleyia, i k'a nini k'a sidon. O de b'i demen baara kecogo juman na.

Anw ka baara folo ye kolosiliw ye. N'an ye yçro tñnen minnu kolosi k'u ka tñnen dñ, an be ñemogó laðõnniya o la. N'u ye faamuyali soro o yçrow dilancogo kan, u be kuma dugudenw fe, an be je ka baara ke o yçrow la.

Wale o wale be ke sababu ye ka dugukolo tñ, an be dugumogó ladi u kana o waleyaw ke, i n'a fo senekcogo minnu be dugukolo tñ, kungo jeni ani o ñogonna werew.

Anw mogó duuru minnu tara tñ biro kono, anw de be baara kecogo jira dugumogó tñ la, ka kunnafoniw d'u ma walasa faamuyali ka soro.

Ni dugu benna kungoda yçro min dilanni kan, anw b'o yçro suma ka dugukolo yçro dalakeñen nini farakurusiraw walima baganisiraw be temen min fe. Kuma lasurunya na, anw ka baara ye ka kolosiliw ke, ka baaraketaw ñejira dugumogó la, ka kunnafoniw di walasa bee ka faamuyali soro.

Ngolokuna dugukolonon kunbenjekulu mogow ka baara kelenw :

- nininkali : aw ye baara jumén ke ?
- jaabi : Usumani jire y'o nininkali jaabi. A ko olu ka baara kelenw ni

Dugukolonon kunbenbaara jekulu n'a ka baarakemin

MAKOI" Kunnafoñi

Dugukolonon kunbenbaara jekulu mogow

dugumogow ka baaraw betali ke jogon na. Olu kono be sumani ke ani ka mogow kalan, nka baara minnu be ke kungodaw la, u ni dugumogow be je k'olu waleya.

An ye baara dow kecogo nejirali ke dugumogow la. Farakurusiraw dilancogo, balanw dilancogo jiwoyosira konoani jiriturucogo. An ni lakolidenw jera ka jitonyoro labenyoro suma an ka ko kono. San o san, an be mogow ladi u kana kungo jeni. Nitasuma bora yoro were ka se an ka kungoda la, an be dugumogow lasomi, u be taa tasuma faga.

- **Ninikali** : Aw ni dugumogow be baara ke cogodi ?

- **Jaabi** : An ka dugu kono baarakelaw bee togo sebennen don. U tilannen don ka ke kulu duuru ye. Kuluw tilannen don dugukolonon kunben jekulu mogow ni jogon ce. Ni baara kedon sera, dugukolonon kunben jekulu mogow kelen be baarakelaw nejine. Baara kedonw fo-folen don jogon ko. Dogokun kono an be baaraketile fila, n'o ye sibiri ani araba ye.

Nka ni dugukolo dalakejenen sumani don, walima baara do nejirali, dugukolonon kunben jekulu mogow bee be je k'o waleya jogon fe.

Nemogow ye seben d'an ma, ni baara fen fen kera an b'o seben, ni mogow minnu nana baara keyoro la, o

be seben. Minnu ma na, o fana be seben, baara min kera an b'o hake seben.

Ni san yelemana, sanni san kura baaraw ka damine, an be baara kelenw nefo, walasa dugumogow k'a don u ye min waleya.

N'an ye geleyaw sorø baara keyoro la, an b'o nefo dugu nemogow ye, walasa u ka feere nini o geleyaw la.

Kabini an ye baaraw damine, n'an ye geleya fen o fen sorø, nemogow be wuli k'an demen.

- **Ninikali** : dugukolonon kunben jekulu ka baara keminenw ye jumen ye ?

Jaabi : - baara keminen folo, o ye kalan ye, ni kalan te foyi te se ka ke.

- A filanan, o ye dugukolo yoro dalakejenen sumani kelan ye.

- A sabanan, o ye metere jan, walima juru min janya be metere 50 bo.

- A naaninan, wotorow ka kan ka sorø dugu kono, baara keli kanma.

- A duurunan, dabaw, jelew, besew ani bolow.

- A wooronan, seben ka kan ka sorø baara kunnafoñi be don min kono.

Ngolokuna dugu ka baara kelenw dugukolonon siratige la 1990 san na.

- jiri-kene-sinsan metere 15 745

- binsira forow kono metere 2 063

- jirituru, sun : 639

- jiriñamonyoro , hake 1

- farakurusira metere 363
- jiwoyosira kono balanw hake 98
  - jitonyoro ko kono, hake 1 janyan metere 125
- nogodigen hake 48
- fogø nana hake 5
- balasansunw coolen k'u ladon forow kono, hake 343
- gukulu nana hake 217

baara ninnu sabatira Ngolokuna dugu kono, san o san a be taa ne.

Ladilikan :

Dugu fen o fen, n'a b'a fe ka dugukolonon kunbenbaarawdamine, a ka folo ka jekulu sugandi dugu kono min be se ka baaraw sinsin, ka taa ne. U ka ke mogow ladiriw ye ani mogow kallannenw ; minnu be se ka kow nejira.

Anka kalankadofara anka dontaw kan, ka dugukolonon kunben.

MAKOI ka baarakeyoro tilannen don ka ke cikemara duuru ye, n'olu ye.:

Kucala, Sikaso, Fana, Buguni ani San.

Ocikemara duuru kono, an be 1990 san min na, dugu 164 ye dugukolonon kunbenbaaraw damine.

Cikemaraw ni dugu hakew turabu file

Cikemaraw!	dugu hakew
Kucala	72
Sikaso	35
Fana	48
Buguni	2
San	7

San kura nata, dugu 150 ni ko be na dugukolonon kunbenbaarawdamine.

Daniyeli Kulubali ka bo dugukolonon kunben baarada la Kucala

Duguyiriwatōn w ka yere demenbaaraw

Nebila

1990 san kalo 9^{nan} kono, MAKOCI mara bée la, duguyiriwatōn y'u ka ladala tonsigiba ke min nafa ka bon.

Tonsigi in sen fe, ton biro mogow ye kunnafonijonjondi dugu ka kesu kan : soro minnu kera, baara minnu kera sababu ye k'o soro k'e, musaka minnu kera ; danfarali kera o musakaw k'ecogo la, i na fo :

- soro yiriwa musakaw
- dönniya yiriwali musakaw
- hadamadenya musakaw
- juru saralenw
- nafasira werew

O nogonye kelen sen fe, dugu bée ye jatēmine ke u ka san nata soro kan, in'afo ka soro koori sannifeere hukumu kono, forobaforow soro ani baara werew. Warije min tora kesu kono san temennen, o jate donne don.

Dugu bée soro la k'aka san baara dilimaw boloda. An be waati min na sisani, dugu caman tilara u ka sannifeere la, duguyiriwatōn ka soro béré donna, a to tora baara bolodalenw waleyali ye. O siratege la, kunnafoni danmadow soro la fana duguyiriwatōn fila kan.

Dugala jitōnbalan kunnafoniw

Dugula ye dugu ye min be Jumazana lamini cikebolo la, Maraka-kungo cikekafo fe, Fana cikemara la. Dugula be maraka kungo woroduguyan fan fe. Uce ye kilometre 24 ye ; dugu mogo hake ye 625 ye. Dugula kera duguyiriwatōn ye 1988 san na.

Jitōnbalan jokun

Kofolonba do be temen Dugula dugu kere fe, nka ji te men ko in kono, a be ja joona, o tuma na, jiko geleya be damine. Tonsigi do sen fe, Dugulakaw ye naniya siri ko ni jitōnbalan jora ko kono, o be ke sababu ye ka ko caman nogoya i n'a fo :

- nakosene, malosene,

- baganw ka minnijiko,
- ka do fara dugu kolonw ji kan,
- jége-labalo, ni ji basigira ka men.

Balan joli sariyaw

Tuma min na ni Dugulakaw y'u kanbo MAKOCI ma, kunnafoni sera Fana cikemara kungodaw labenni cikeda ma, fan fila jera ka sariya dow sigi sen kan :

- balan joli be damine ni sumanw ladonni nogoyara fo ka taa se samine kura baaraw damine waati la, n'o ye kalo 4 nan ye.

- MAKOCI baarakelaw ni kungodaw labenni jekulu be nogon demen baara kolosili n'a bolodali la.

- Dugumogow be farakuru ni bele donne ni wotorow ye, ni yoro ka suru dugu la, nka ni yoro ka jan, kungodaw labenni cikeda be demen ke ni "beni" ye, o beni kelen be ke ka cencen ce. Kungodaw labenni cikeda be demen ke fana ni pikiw, peluw, buruwetiw, gosili-kemasin an'a nogonna werew ye.

- Ni balan jora ka ban, a be wajibiya dugumogow kan u ka dugukolonon kumbenni baaraw ke balan keredaw la, walasa jitonyoro kana lafa bogo ni

cencen fe joona.

- Farikolobaara ko fe, dörömé 20 o dörömé 20, dugumogow be dörömé 4 sara ; MAKOCI be a to 16 sara. O musakaw be ben balan joliminew songoma in'a fonegew, siman ani fen werew ...

Kolosiliw : Yanni baara ka damine, sariya folenw kera seben ye dugalakaw, Fana cikemara nemogó ani kungodaw laben jekulu nemogó y'u bolonc bila min na, walasa bée k'i ka baara keta don.

Dugulakaw jenna ni sariya folenw ye, bawo u tun y'a boloda ka ban.

Balan suguya

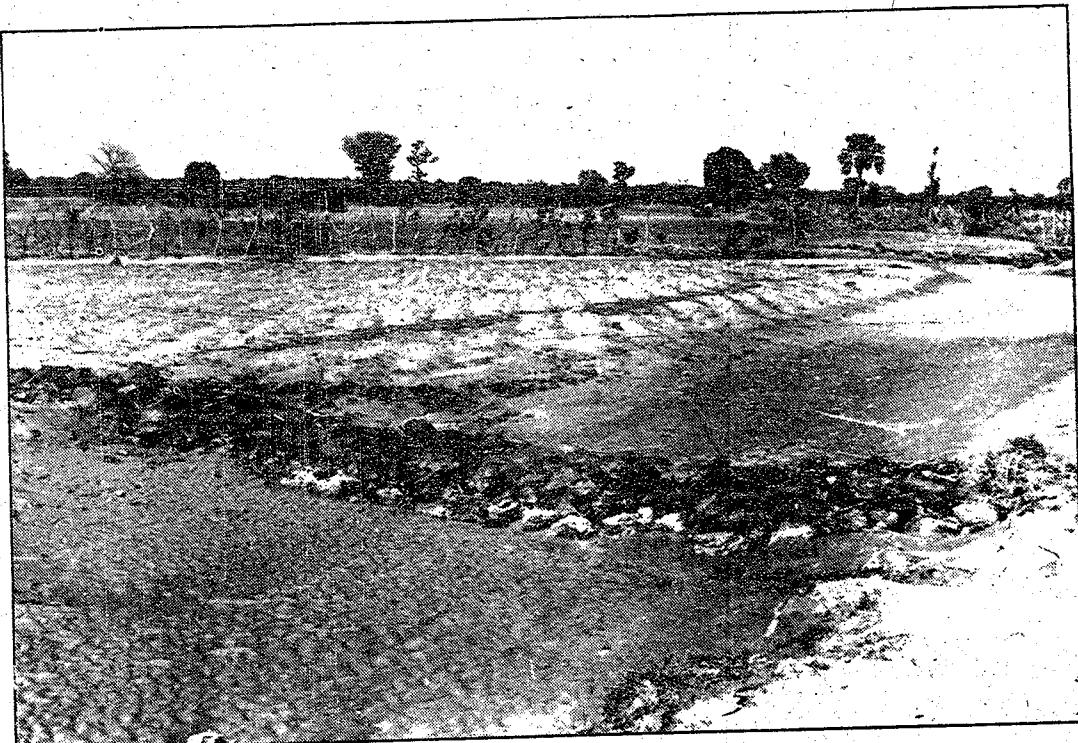
Jitonbalanw suguya ka ca, nka Dugala ta kera betonma ye : siman ni cencen ni bele misen nagaminen ye nogon na.

- A balan janya ye metere 62 ye, a fine ye metere tilance ye, a kundama ye metere 2,10 ye (2 ni murumu ru).

- ji be basigi kene min na, o be taati 4 nogon na.

Balan yere be se ka ji meterekibu (m^3) 39 500 mara fo ka taa se mari-sikalo (kalo 3ⁿ ma).

Dugalakaw ye balan in jo tile 81

MAKOCl Kunnafon

kono, tile o tile mogo 15 tun be soro baarakeda la.

Dugala jitonalan jo musakaw

Ni an ye Dugala jitonalan sanga n'a wari bota ye, an be se k'a fo ko Dugalakaw ka balanko kera dibo ye :

Balan jora dorome 192 148, Dugalakaw ka wari bota be ben dorome 38 430 ma, MAKOCl ye dorome 97 718 sara, kungodaw labenni cikeda be dorome 56 000 sara.

Dugulakaw ma geleya soro baara in keli la bawo, k'a ta baara damine na, fo ka ta a bila a labandon na, karama ni nisondiya ma kotige baarakeyoro la.

Jebé kafoyiriwaton be Beleko cikekafo la. A ni Beleko ce ye kilometere 35 ye. A ni kafoyiriwaton minnu be dance bo : Mena be a ni koron ce, Kile be tilebi fe, joyila cikekafo kono ; Kumantu be woroduguyanfan fe, Kinan cikekafo kono ; Jele be kogodugu fe, Beleko cikekafo kono. Jebé kafoyiriwaton tun ye cikebolofara ye Mena lamini cikebolo la. 1984-1985 san na, a kera kafoyiriwaton ye, n'o kuntigi folokera Musa Zanu Tarawele ye. Duguyiriwaton 9 be Jebé kafoyiriwaton kono : Jebé I, Jebé II, Dugazana, Joncon, Kuwazaña, Ncigela, Segene, Woroni, Zazuna.

Tari hake min senena 1989/1990 san na.

senefenw	tari hake
Koori	982
Kaba	384
Sajo ani Keninge	1222
Tiga	154
Malo	30
Jo kisema	295
Bene	1
Mume :	3068

K'a ta 1979 san, ka n'a bila 1989-1990 sanna, duguyiriwatonwyebara

caman ke : mangasanjo, kalansow, furakelisowani sannifeere keminenw sanni. N ka an ka kolosili y'a jira ko so ninnu bee jora bogola, san o san sanji b'u tijen. o be na ni tuma-bee-dilanni ye. O musakaw jatébabó sen fe, kafoyiriwaton kuntigi, n'o ye Jofolo Bakari Damelé ye, ani duguyiriwaton nemogow ye hakili jagabo ke ton yiriwasiraw kan. Ubenna a kan, koni so fen o fen be jo, o ka kan ka ke so nanama ye.

Tonsigi in sen fe, Ncigela duguyiriwaton ye miiriya dota. Yanni an k'o miiriya fo, an b'a nini ka Ncigela don.

Ncigela duguyiriwaton kunnafon

Ncigela duguyiriwaton sigira 1983 san. A cikeda ye 25 ye.

Mogo 421 be a kono, ce 223, muso 198 ; dabajana 67, wotoro 35, dannikelan 51, dabafin 25, ponepeba 8, binnagasisponpe 4 ; cikemisi 227 ; misi mume 1169. Ncigela kaw be soro ke senefenw na kosebe, i n'a fo koori, kaba, keninge an'a nogonnaw.

Ncigela duguyiriwaton ka miriya talen :

- A folo : o kera ka mangasanba do jo siman na.

Ton nemogo ani dugudenw ye baara in boloda san fila kono : 1989-

1990 san ani 1990-1991 san.

San folo, 1989-90, o ye ka so jo ka se kundamana ma.

San filanan, 1990-91 : ka mangsan bili ni tollye, k'a bari ni cencen ye, ka soro ka laso ni pentiri k'a la.

San folo baaraw banna : so jojan ye metere 12 ye, josuru metere 27, o be ben meterekene 84 ma.

Demen siratege la, Fana cikemara nemogow ye mobili ne 3 cencen di.

San filanan baaraw bolodara :

Baaraw bee be na ban awirilikalo (kalo 4 n) la, musaka naniyalen kera dorome 100.000 ye.

Magasan jokun duguyiriwaton fe

Magasan jokunye ka duguyiriwaton ka minen jininew lasagon a kono : nogow, posoniw, binnagasifuraw, sumansiw, cikeminew, o n'a nogonna werew.

Ni nin baara kologirin kuncera, Ncigela duguyiriwaton naniya ye ka nogosimasin jiniani jnosusumasin, min be ke sababu ye ka dugu musow demen u ka baara la.

An be nin kumabolo kuncé ni folikan ye ka nesin Ncigelakaw ma u ka baara numan koson. An hakili la, nin be na ke misali numan ye duguyiriwaton tow bee ma.

Musaka minnu kera :

Siman songo n'a donni sara :

Cencen :

Negew ni jiriw

Mason ka baarasara

Musaka werew

Wari mume

d : 64.600

d : 21.430

d : 25.830

d : 30.000

d : 14.612

d : 156.472

Zan Dosyi Jara
Fana Feerekalanbolo Nemogo.

Tenege dugu sigicogo

Tenege ye dugu ye min sigilen don ñonon mara la. A be ñonon keñeka fe. A ni ñonon ce ye kilometere 10 ye. Dugu sigilen ni bi ce, laben caman kera dugudenw fe, dugu yiriwali siratege la. Kunnafoni lasekalan hukumu kono, anw kalanden naani ka taama sera Tenege dugu kono, ka dugu ñemaaw kumañogonya. O baa-ra in sen fe, an da sera fen caman ma : I n'a fo, dugu sigili, dugu ka kow labencogo ani duguyiriwatón ka baa-ra kelenw ni baara bolodalenw.

- U ka baara fanba ye malosene ani nakobaaraw ni baganmara ye.

Dugu sigili
dugu sigibaa fölöw nana jagoya la, k'o sababu ke Adama Danbele ye, o de ye Bendugu jamana sira don ofisi koro. Bi o sara, a denw be dugu la.

Dugu labencogo

- dugu sigituma ni sisan ce, laben caman kera ka ñesin duguyiriwali ma :

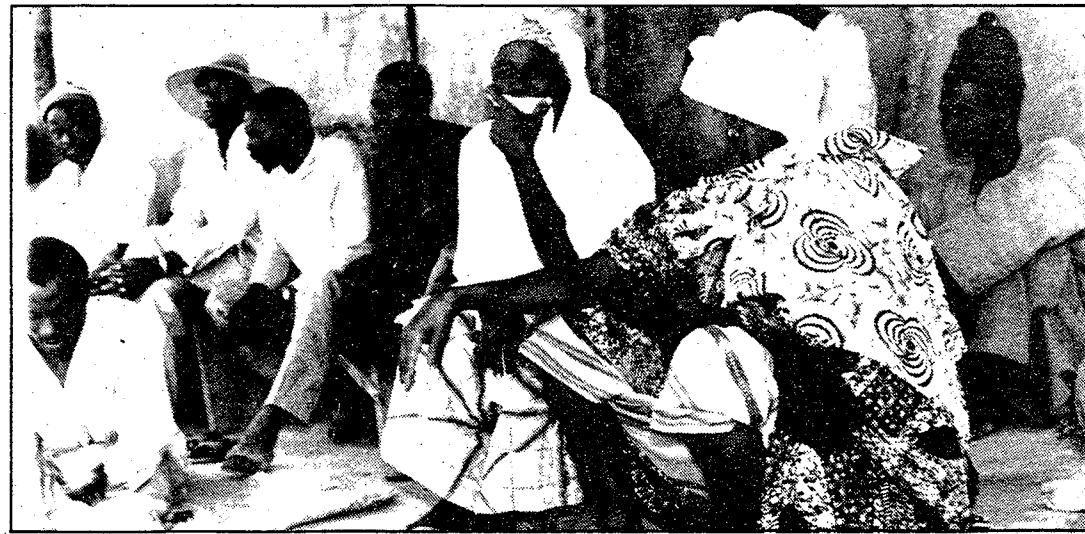
Seku kulibali, n'o ye kolosili jekulu mögo ye, o da sera laben kelenw ma kabini dugu sigituma fo ka na a bila bi la.

- Laben fölo.

jekulu do sigira dugu kono, n'o tun be wele ko tònba. Mögo o mögo, n'o tun be dugu kono, o tun ye tònba in tònden ye. U ka baara kologirin tun ye koorisene ni malosene ye. Tòn in tun be baara ke ntènen ni ntènen. San manayelema, tònjenajé tun be ke n'o baaraw wari ye

- Laben filan.

Tònba kelen in kono, bolofara saba bora a la, olu tun ye tònmesen ye (Karici, Werekelaci, ani Sanci). Olu tun be baara o baara ke, o tun ye demen ye ka ñesin dugumögöw ma, wari tun t'a ye o baaraw la. O waatiw la, musow fana tun be demen don cew ma forobabaara

Kunnafoni-jini-Jekulu ni dugumögöw ka barokene

nasiraw kan i n'a fo : malodonni. Wari sorolen tun be tilan fila ye, kelen tun be ke ka muso misenw ka ñenajew laben, fan kelen tun be falen malo la k'a ke ka geleya waati latemén.
 - O kow tora ten fo ka na se 1984 san ma
 - O san na, duguyiriwatón sigili baara kera,

Duguyiriwatón.
Duguyiriwatón sigira sen kan Pariti ni goferenama ani Ofisi ka demen kono.

Tòn labencogo

- baara jekulu
 - kolosili jekulu
 - tòndenw
 - baara jekulu ye mögo saba ye, olu ka ñemaa ye lamini Buware ye, n'o ye dugutigi ye.
 - Kolosili jekulu ye mögo naani ye, olu ka ñemaa ye Fuseni Sisuma ye.

Bolofara wérèw sigira dugu yiriwatón fe ka ñesin dugu baaraw ma,

- kénéya ni saniya jekulu (mögo 3)
 - Sumanw lakana jekulu (mögo 4)
 - malo gosi jekulu (mögo 7)
 - jegemara jekulu (mögo 3)
 - balikukalan jekulu (mögo 11)
 - Maloworomasin jekulu (mögo 4)

O baara be musow bolo

Duguyiriwatón ka baara kelenw

- Malosi marayoroko geleya koson, duguyiriwatón ka baara fölo kera ka magasan kelen jo.

- kalanso ye fila ye.
- jegemarayoroko min jojan ye metere 40, n'a josurun ye metere 20 ye, u y'o kelen sen.
- taari kelen ni tilan turula jiri la.
- madarasaso saba jora.
- Bagan folofolenw marayoroko jora.
- malogosimasin naani b'u bolo.
- basikili kelen

Kalanso kunnafoniw

kalanso fila jora dugu fe, su fe cew be kalan ke, tile fe o ye musow ye. Muso ka karamögö ye fila ye.

- Awa Sanço, o si ye san 33 ye.
- Fatumata Kulubali, o si ye san 24 ye.
- Cew ka karamögöw.
- Mögo naani ye karamögoya kalan ke
- Daramani Sogoba, n'o si be san 35 la ;
- Usumane Kone, n'o si be san 37 la ;
- Amensi Kulibali, n'o si be san 32 la ;
- Genia Sangare, n'o si be san 36 la.

Baara bolodalenw.

Dugumögöw b'a fe u ka yiriwatón ka ke dugutón ye walasa u kana siri Ofisi la, walima dugu wère la.

Baara minnu bolodalen don san dandamo kono, olu file.

- kalanso fila joli
- kalanden jolen bi saba ka soroo kono
- ka madarasaso saba jo.
- ka magasan belebeleba kelen wère jo.

OFISI CI Kunnafoñi

- Musojiginso kelen.
- furafeereyoro kelen
- kolonba kelen min n'a ponpe don,
- nosimasin

Min ye baara kolomaw ye.

- safunedila ani galadon, k'olu kalan.
Nin ye kunnafoni ye min labenna
jekulu sigiyoroma filanan fe.

Seku Sise "Sefa" la
Musa Tarawele, Zunfukuntigi Nde-
bugu
Moritarawele, yiriwaliton nema Molo-
do
Tumani Yalam Sidibe ka bo Bamako.

Tenegekaw ka malo woronmasin

Molodo bamanan sigicogo

Anw ka sigiyoro folo benna Sirasumalen ma, futine de y'an bo yen,
o kera dugu tu tigebaa nena n'o ye
Sama Buware ye.

Sama Buware n'a ka wolosoke Cangarikoro nan'i sigi Molodo, ka Molodo tu tige, k'i sigi a la, a ka soro ka ke dugu ye. U sigiwaati la, u y'a kolosi, halakilifen do tun be yen, ko sira, u b'a f'a ma ko molo, molo in sababu bora sinamusoma fila ka benbaliya la. U ye n'forow da, krobelen y'a ka foro conba, a dögomsuo tun be no dan a no fe. A selen dögomsuo ka foro ma, o yere y'a ka foro conba, sanni krobemoso ka no dan, a ye nsirakolo dan o no na.

Suman ninnu falennen, a kolosira, nsirakolo falenna no no na, no falenna nsirakolo no na. O nsirasun miseninw be wele bamanankana komolo, Molodon togo sorcogo file.

Zafukuntigi Modibo Kulibali n'a ka kulu mogow

Dugutigi minnu temenna olu file nin ye :

- Sama Buware, o ye san 3 ke
- Mari Buware, o ye san 40 ke
- Siratigi Buware, o ye san 17 ke
- Nama Buware, o ye san 19 ke
- Ckari Buware, o ye san 32 ke
- Faman Buware, o ye san 40 ke
- Zanke Buware, o ye san 27 ke
- Bamusa Buare, o ye san 30 ke
- Ca Buware, o ye san 7 ke

- Sho Buware, o ye san 3 ke
- Cace Buware, o ye san 20 ke
- Seribajan Buware, o ye san 2 ke
- Bisa Buware, o ye san 9 ke
- Faman ye san 23 ke
- Mamuru ye san 4 ke
- Shaka ye san 4 ke
- Anbedon minna komi bi, Labasi be fanga kunna.

OFISI CI Kunnafoñi

Koyannolobala ka malo-worón-jekulu.

Koyannolobala ye Ofisi cikedugu do ye Nónón sekiteri la. jekabaara kalan sen fe, an taara yen ka musow ka malo-worón-jekulu jininka u ka baara ketaw kan. Jininkali in sen fe, kunnafoñi caman soroña.

Kabini tuma jan, musow tun ye jekulu sigi sen kanuka yiriwali siratège la. O jekulu ye forobabaaraw ke ka wari don u ka kesu la, i n'a fo malo kafoliw n'a suruliw. Jekulu in hamitun ye ka forobafen jini min b'u yiriwali jiidi. O kónona na, Ofisi ka cakeda min nesinnen be musow ka yiriwali ma, o ye maloworónmasin sanni dajira u la. O kera musow hakilila ye k'a d'a kan maloworónmasin nafa ka bonkosebe. Ola, muso kalannen kelen sugandira ka taa masinbaara dege "ARPON" na. Muso fila were sugandira ka nesin masinbaara taabolo jenabolliw ma.

Mogo saba in ka baara ketaw

Muso folo in ka baara nesinnen don malo wórontaw sumani, u hakew sebenni n'u wóronsara mineni ani jateboli tile kono, ani kalo kono. To fila in ka baaraw bennen don wari marali, jekulu labenni kojuman ani u ni Ofisi "Av" cesirataama waati niwaati, masin baaraké jekulu in be dugumuso tow beekunnafoñibaarakelen kan. Masin in baara labenko juman te fiyen si don gadonmuso ka du kono baaraw la.

Maloworónmasin nafaw

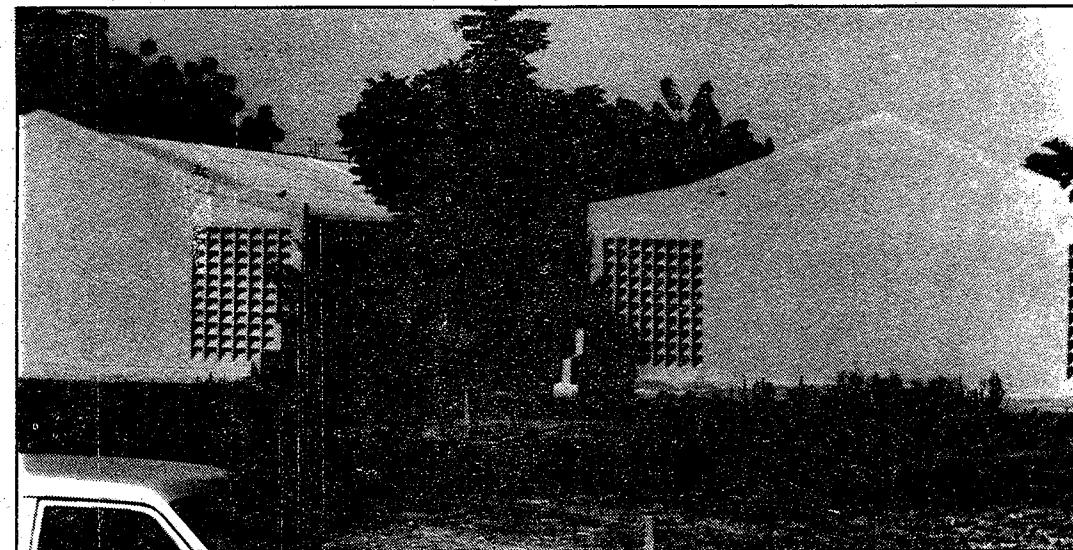
A kera sababu ye ka musow kisi susuli kónodimi ma. Cikela b'a ka suman soro k'a dun waati la, o kera sababu ye ka fitine dögoya cew ni musow ce. Ben sinsinna dugu musow ni njogon ce.

Dugumogo ladiri be juru misenw soro musow ka kesu la. Maloworón in ye fen ye min be wari donni teliya kesu kono. Baara in sabatili bora ben, kalan, cesiri, ladiriya ani jekafola. Nin koroñi ninnu batolen ko, gelya ka dögomañin kun kan bawo, nere sirifu be bo a yere de la.

Kulu 3nan

Musow ka baara sinsinnen don Koyannolobala

"Sefa" ye Ofisi cikelaw ka kalanso, n'u ka kunnafoniso ani u ka baaradegeso ye

Kuma köröma

Nin kera ce saba ye, u sigilen don ka nperi bo. Kelen tulo ka di kosebe. Bosow taara suguo la, u ye fininkisë san ka kurun fa. Bosow temento ni kurun ye, ce kelen min tulo ka di, ale ko ce fila ma, k'ale ye fininkisew binkan men ji la.

Ce kelen min ne ka di, o ko tijé don k'ale ne b'a la. A donna ka fininkisew ta ji la.

Kabini fininkisew bin tuma ji la jatekela ko fininkisew ye bi woço ye.

Jatekela y'a jate, a kera o biwoço ye

Nin ce saba la jonnii de fôrilen don ?

Sekumaru Zayi ka bo
Lafiyala (Kobongo)

Maananegeñ ani Poyi kene

Ngolo ni Yuba ka nin kalo baro

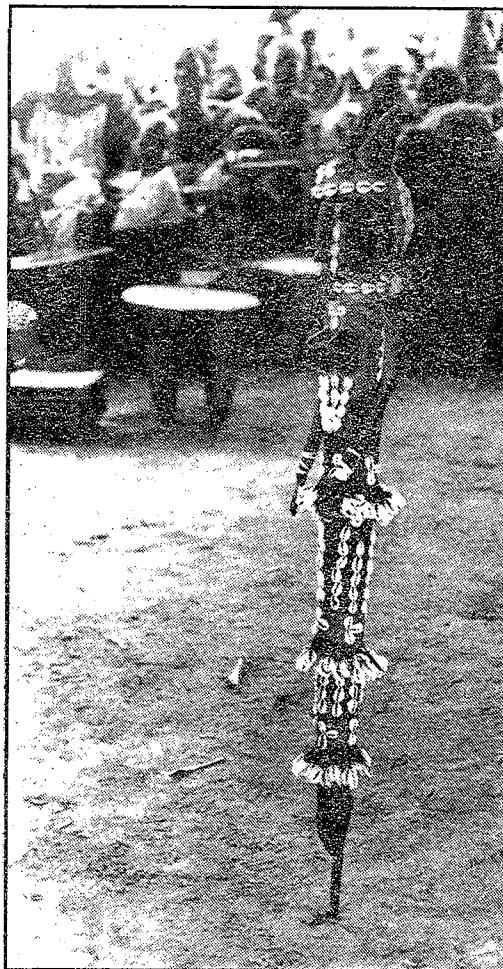

Senekela feere ka kan ka caya. I mana taa sugu la ka se walima saga walima misi feere ka nafa soro, i seginto i te na filli sira ma bilen. Di je yere kera feere de ye sisan. An ka do ke

Je

cew ka je
musow ka je
dugu kono je
du kono je
Je ye mogoninfinya tuloma do ye
je sinsinbere ye mun ye ?
koto-nogo-ta-la
nogon bonya
nogon faamu
nogon kanu
je fa ye nogon kanu ye
je ba ye ben ye
balemaya ye je do ye
teriya ye je do ye
furu ye je do ye
kuma dongsow ko, ni mogo min
ma ke missli ye
ka mogow kala nogon na,
i ka ne ke muru ye k'u fara.

Bakayi jara kolo dugu kura
coul

Tulon te sebe sa

Digon ye kono ye, min be kungo kono n'a balo ye ntoriw ye. Digon ye waati jan ke a te ntori soro ka kunu. Jaa, ntoriw taar'u dogo farawo kono walasa digon kan'u ye. Digon fasara, ka fasa, ka fasa, soonin a be na sa.

Digon yaala-yaalato ni nsongsannin benna, nsongsanninyedigonginin-ka ko :

N koro digon, e be mun yaala la i pasalenba in tan ? Digon ko nsongsannin ma ko : n dogo nsongsan, nin ye ne kalo fila ye n ma dumuni ke. N ye ntoriw nini ka dese kolokoto, n ma se k'u ye k'u dun.

Nsonsannin ko digon ma ko : Ee n koro, o man gelén, ne be ntoriw yoro don, nka, walasa i k'u soro, i b'i da ka fini bir'i kan, n be t'a fo ntoriw ye ko digon sara. Ni o kera, ntoriw caman be na, n b'u ladon kaburu kono ka soro k'i bila u kan yen, i b'u beé kunun fo k'i fa.

Nin kera digon, ntoriw ani nsongsannin.

O kelen tuman min, digon y'i da ka fini bir'a kan. Nsonsannin taara ntoriw wele ko digon sara.

O fora yoro min, ntoriw y'u laben, k'u pari fini jumanw na, k'u be taa digon suko ke.

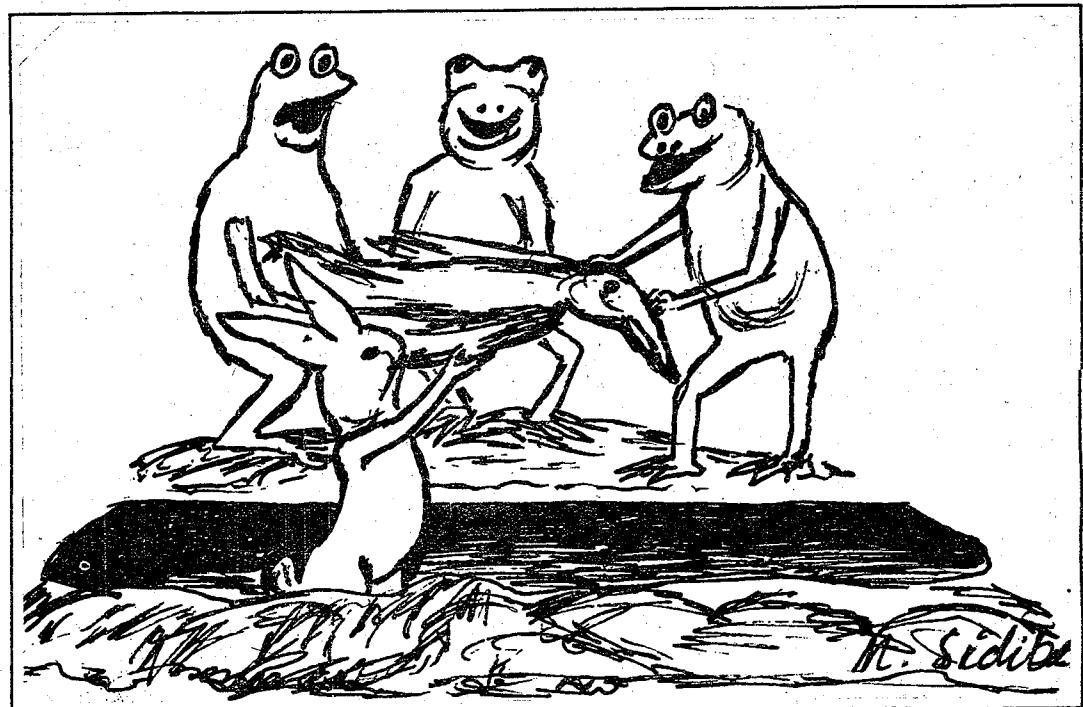
U taatola, ntori cemisen beé ni pantalon ni masilon be nogo na, ntori sunkurun beé ni orobu janw don, cekorobaw ni dulokibaw don, musokorobaw ni kamisoli janwdon ; u b'u pan metere kelen-kelen, metere fila-fila ; dow be buru fiye. U selen digon su yoro la, dow ye kaburu sen. U soro ka taa ke ka digon su lamini. Ntoriw ye digon su ta ka t'a bila kaburu da la..

O kelen tuma min, nsongsannin y'a fo ntoriw ye k'u beé ka jigin kaburu konoka digon su mine k'ada konuman. Nsonsannin ko k'ale bolo ka surun, k'ale be to kenema ka digon su ta ka d'u ma. Ntoriw beé donna kaburu kono, nsongsannin ye digon ta k'a bila ntoriw kan yen, ka boli ka taa fiye.

Digon ye ntori beé kunun ka ban fo ntori muso kelen ni ce kelen. O ntori muso kelen ni ce kelen tilara ka caya. O de ye sisan ntoriw ye.

N y'a soro yoro min n y'a bila yen.

**Mamadu Tarawele
Balikukalankuntigi Kolongo**

Sababu human

Masake do kera a ye bagan suguya beé mara. O bagan maralenwa, Sama kelen tun b'o la. Nka beé b'a don ni masake in ye min ke fobaa t'o la.

Samiñe sera sama donna dugumogow ka forow la k'u tine. Nunununukuma be fo kere fe, sama in y'an tooro. Mogo ye nogo ye ka beñ k'u be taa a fo masake ye k'a ka sama ye mogo tooro. Nka beé b'a don ko mogo o mogo nin y'o nogo kuma fo i

be faga. Ce kelen ko : Ne b'a fo, nka ni n ko faama ka samako !, aw b'a fo : ay'an tooro. (Jama kunko kafisa mogo kelen kunko ye.)

U senlen faama y'u bisimila.

- Ce y'i kanto : Faama : i ka sama-ko !

Mogo ma kuma.

- Ce y'i kanto : Faama i ka samako !

Mogo ma kuma.

Sabanan ce ko : Faama i ka sama-ko !

Mogo ma kuma.

Ce soro ka fo ko : faama i ka sama ye kelen ye, a dafa fila la, fosi kelen ma ni, nenañin b'a la.

O fura yoro min, faama wulila k'i jo, k'a jaabi ko : i hakili ka bon, i yetine fo, n ye fen beé keme d'i ma.

N balimaw wali dusu te mogo bila ba ko. Sabunuman be bo fan o fan Ala k'a ke an ye.

**Musa Tarawele
Zafukuntigi.**